

การวิเคราะห์การแปลภาวะพันธู์ผสมเชิงสัญลักษณ์และเชิงรูปแทนในวรรณกรรม เรื่อง *Beloved* และ *Things Falls Apart* เป็นภาษาไทย

ณรงเดช พันธะพุมมี¹

Received: August 15, 2021

Revised: November 9, 2021

Accepted: December 9, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์ในการศึกษาบทแปลภาษาไทยของวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคมและวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกัน ซึ่งมีภาวะพันธู์ผสมทางภาษาเป็นลักษณะพิเศษ โดยอาศัยกรอบแนวคิดเรื่องภาวะพันธู์ผสมเชิงสัญลักษณ์และภาวะพันธู์ผสมเชิงรูปแทนในการเล่าเรื่องของคลิงเกอร์ (Klinger 2015) เพื่ออธิบายความตั้งใจของนักเขียนและนักแปลในการขึ้นชนบ ภาษาอังกฤษด้วยการใช้ภาษาผิดมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักแปลไทยไม่อาจรักษาการแสดงภาวะพันธู์ผสมทางภาษาใน ต้นฉบับไว้ได้อย่างเด่นชัด เนื่องจากบทแปลปรากฏกลวิธีการแปลแบบเพิ่มการลดแรงกระแทกและใช้ภาษาแบบถูกไวยากรณ์ ไทย ความตั้งใจของต้นฉบับในการขึ้นชนบการใช้ภาษาอังกฤษแบบมาตรฐานจึงหายไปจากบทแปล อย่างไรก็ตาม นักแปลและ ผู้กระทำการแปลอื่น ๆ อาจไม่ได้มองว่าภาวะพันธู์ผสมทางภาษาที่พบในต้นฉบับเป็นปัญหาหลักในการแปล จึงเลือกที่จะ นำเสนอแก่นเรื่องของต้นฉบับมากกว่าภาวะพันธู์ผสมดังกล่าว

คำสำคัญ: ภาวะพันธู์ผสมทางภาษา, การแปล, วรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม, วรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกัน, การเล่าเรื่อง

¹ หน่วยงานผู้แต่ง: หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: narongdej.pha@mahidol.edu

An Analysis of the Thai Translations of Symbolic and Iconic Hybridity in *Beloved* and *Things Falls Apart*

Narongdej Phanthaphoommee²

Received: August 15, 2021

Revised: November 9, 2021

Accepted: December 9, 2021

Abstract

The objective of this study is to investigate Thai translations of postcolonial and African-American literature that contain linguistic hybridity as one of their main characteristics. The study applies Klinger's (2015) concepts of symbolic and iconic hybridity in narration to explanations of the writers' and translators' intention to abrogate English writing norms by using non-standard language. The findings reveal that the Thai translators were unable to maintain the linguistic hybridity found in the source texts due to their use of additional cushioning and grammatically correct Thai language. Hence, the intention of the source texts to abrogate standard English disappears from the target texts. However, the translators and other translation agents might not have perceived the source texts' linguistic hybridity as a translation problem, and therefore chosen to present the gist of the story rather than such a linguistic feature.

Keywords: linguistic hybridity, translation, postcolonial literature, African-American literature, narration

² Affiliation: M.A. in Language and Intercultural Communication, Research Institute of Languages and Cultures of Asia, Mahidol University
E-mail: narongdej.pha@mahidol.edu

1. บทนำ

วรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม (postcolonial) และวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกัน (African-American) อาจจัดอยู่ต่างแขนงความรู้ แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีรากเหง้าและความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างลึกซึ้ง นักวิชาการด้านวัฒนธรรมแอฟริกัน-อเมริกันหลายคนมักกล่าวถึงแนวคิดยุคหลังอาณานิคมด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในงานเขียนเรื่อง *Black Skin, White Masks* ของฟรองตซ์ ฟานง (Frantz Fanon) (Fanon 1952/2020) ซึ่งเล่าถึงประสบการณ์การถูกกดขี่ของชาวแอฟริกันโดยชนชั้นปกครอง ไม่ว่าจะเป็นคนผิวขาวในสหรัฐอเมริกาหรือเจ้าอาณานิคมที่ปยึดครองพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของโลก (DuCille 1996, 123) ในทำนองเดียวกัน นักวิชาการสายอาณานิคมศึกษาที่พูดถึงวัฒนธรรมคนผิวดำในสหรัฐอเมริกาในฐานะการศึกษาการพลัดถิ่น (diaspora) ครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์โลก (Dickson-Carr 2005, 70) ลักษณะพลัดถิ่นนี้เชื่อมโยงกับการย้ายถิ่นโดยบังคับ อันเป็นลักษณะหนึ่งของยุคอาณานิคม ผู้คนเหล่านี้ถูกกวาดต้อนไปเป็นแรงงานทาสในถิ่นอื่นเพื่อความมั่งคั่งของเจ้าอาณานิคมโดยไม่สมควรใจ

อย่างไรก็ดี แม้แอฟริกัน-อเมริกันศึกษา (African-American studies) จะสนใจประวัติศาสตร์และการกีดกันทางเชื้อชาติในสังคมอเมริกาเป็นหลัก แต่ในแง่ของวรรณกรรม นัยสำคัญที่แสดงความเป็นจริงต่อกระบวนการข้างต้น คือการต่อต้านการกดขี่อันไม่ชอบธรรมผ่านตัวละครและเนื้อเรื่องในนวนิยายเช่นเดียวกับวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม ในส่วนของยุคหลังอาณานิคมศึกษา (Postcolonial studies) มักอภิปรายถึงประสบการณ์การย้ายถิ่น การค้าทาส ความต่างทางชาติพันธุ์ เพศสภาพ ไปจนถึงการตอบโต้วาทกรรมของเจ้าอาณานิคมที่มีอิทธิพลเหนืองานเขียนเชิงปรัชญาแนวบูรพคดี (Orientalism) รวมถึงภาษาในงานวรรณกรรมเพื่อสะท้อนวิธีพูดของคนท้องถิ่น ทั้งหมดนี้ แอชครอฟต์ กริฟฟิธส์ และทิฟฟิน (Ashcroft, Griffiths, and Tiffin 2006, 2) มองว่าเป็นเหมือนผืนผ้าที่ถักทอให้เกิดแขนงความคิดยุคหลังอาณานิคมขึ้น จุดมุ่งหมายหรือความตั้งใจที่จะแสดงภาพความไม่เท่าเทียม การละเมิดความเป็นมนุษย์และการเอารัดเอาเปรียบนี้เอง คือความคล้ายคลึงของวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกันและวรรณกรรมแอฟริกันยุคหลังอาณานิคม เนื่องจากวรรณกรรมทั้งสองประเภทต้องการจะถอดรื้อโครงสร้างชนชั้นทางเชื้อชาติ การเขียนถึงช่วงชั้นอำนาจที่ไม่เท่ากันระหว่างเจ้าอาณานิคมและผู้อยู่ใต้การปกครอง หลายครั้งไปพ้องกับความสัมพันธ์ระหว่างทาสและนายในกรณีของคนผิวดำในสหรัฐอเมริกา แม้ขอบเขตจะต่างกันก็ตาม

เฮนรี ลุยส์ เกตส์ (Henry Louis Gates) ได้วิพากษ์มายาคติที่แฝงอยู่ในหลักปฏิบัติในการเขียนวรรณกรรมของชาวตะวันตก (นักเขียนผิวขาว) และพยายามสนับสนุนให้เกิดงานเขียนที่ไม่ได้เดินตามหลักปฏิบัติดังกล่าว (non-canonical) โดยชี้ว่า การยึดเพียง “สารัตถนิยม” (essentialism) ของนักเขียนตะวันตก จะเป็นตัวขัดขวางมิให้การเล่าเรื่องแบบหลากหลายเข้ามาในวงการวรรณกรรมตะวันตก เช่น ประสบการณ์ของคนผิวดำโดยนักเขียนเชื้อสายแอฟริกัน (Gates 1988/2014) ในประเด็นที่คล้ายกัน โฮมิ บาบา (Homi Bhabha) นักวิชาการยุคหลังอาณานิคมคนสำคัญ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความคล้ายคลึงของวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคมและแอฟริกัน-อเมริกันไว้ว่า เหตุที่นักวิชาการเข้าไปวิพากษ์วรรณกรรมหลังอาณานิคมและชีวิตคนผิวดำ ก็เพื่อต้องการจะเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการเขียนงานเหล่านั้นในระดับสัญลักษณ์ สนับสนุนให้สร้างอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ด้านบวกขึ้นมาใหม่ในกลุ่มคนที่ถูกกดขี่ (Bhabha 1994/2004, 355)

ทัศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่า งานวิชาการด้านแอฟริกัน-อเมริกันศึกษาและยุคหลังอาณานิคมศึกษามักทับซ้อนกันอยู่หลายประเด็น นักวิชาการหรือนักเขียนชื่อดังต่างโยงใยความสัมพันธ์ของสองแขนงวิชาไว้อย่างน่าสนใจ ยกตัวอย่าง โทนี มอร์ริสัน (Toni Morrison) ได้อธิบายว่า ตัวตนของคนขาว (white selfhood) ในวรรณกรรมอเมริกัน มักจะถูกขับให้เด่นชัดขึ้นเมื่อมีตัวละครคนผิวดำมาเป็น “วัตถุ” เปรียบเทียบ (objectify) (Morrison 1993) ซึ่งมีส่วนคล้ายกับแนวคิดประการหนึ่งของ

เอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Edward Said) ที่ว่า วัฒนธรรมยุโรปมักถูกทำให้ดูเข้มแข็งและมีอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้นเมื่อตั้งอยู่บนการตีความที่มี “พวกตะวันออก” (the Orient) ขึ้นมาเทียบเคียงในฐานะตัวแทนความต่าง (Said 1979)

อีกประเด็นหนึ่งซึ่งทำให้วรรณกรรมทั้งสองประเภทคล้ายกัน คือ การใช้ภาษาแบบพิเศษเพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการต่อต้านข้างต้น โดยอาจมองได้ 2 มุมมอง ดังนี้

มุมมองแรก ในเชิงประวัติศาสตร์ คนท้องถิ่นมักถูกบังคับให้เรียนรู้ภาษาของเจ้าอาณานิคม หรือถึงขั้นห้ามใช้ภาษาแม่ของตน นักบรรณคดีและนักเขียน นูกู วา ท็อง’โอ (Ngũgĩ wa Thiong’o) พยายามอุทิศตนเพื่อทำให้ภาษาถิ่นของตนกลับคืนมา โดยการหันหนีจากการใช้ภาษาอังกฤษแบบถูกต้อง และใช้ภาษาพื้นเมืองเคนยาในนวนิยายของตนแทน เนื่องจากการใช้ภาษาอังกฤษตลอดเวลาจะลบความทรงจำทางวัฒนธรรมในช่วงก่อนยุคอาณานิคมและทำให้ผู้คนตกอยู่ใต้อำนาจของเจ้าอาณานิคมเดิมอยู่ต่อไป (wa Thiong’o 1992, 12-16) ในทางตรงกันข้าม ซัลมัน รัชดี (Salman Rushdie) นักเขียนเชื้อสายอินเดียสนับสนุนการใช้ภาษาของเจ้าอาณานิคมเองในงานวรรณกรรม แต่ปรับเปลี่ยนภาษาให้ผิดมาตรฐาน รัชดี (Rushdie 1992, 17) กล่าวว่า ลูกหลานของคนในชาติที่เคยตกอยู่ใต้อาณานิคมต่างใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก แต่มีวิธีใช้ต่างจากเจ้าอาณานิคมอยู่แล้ว การเอาชนะภาษาอังกฤษให้จงได้ด้วยการดัดแปลงภาษาเจ้าอาณานิคม อาจเป็นทางเดียวที่จะทำให้อิสรภาพเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์

นักวิชาการยุคหลังอาณานิคม แอชครอฟต์ กริฟฟิธส์ และทิฟฟิน (Ashcroft, Griffiths, and Tiffin 2003, 38) เสนอว่า นักเขียนยุคหลังอาณานิคมมีทางเลือกสองทางในการทำลายมาตรฐานทางภาษา และแทนที่ด้วยการใช้ภาษาอังกฤษตามท้องถิ่น ทางเลือกแรก คือการขืนชนบ (abrogation) โดยไม่ยอมสยบต่ออำนาจที่แฝงอยู่ในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง หรือวรรณศิลป์ที่เจ้าอาณานิคมเห็นว่าเหมาะสม ทางเลือกที่สอง คือการยึดภาษา (appropriation) ของเจ้าอาณานิคมมาปรับและใส่ความเป็นท้องถิ่นเข้าไป เพื่อแสดงตัวตนและวัฒนธรรมเดิมก่อนถูกปกครอง เช่น การแทรกคำท้องถิ่น การสลับภาษา การใช้ไวยากรณ์ผิด เป็นต้น

มุมมองที่สอง ในวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกัน มักสะท้อนการใช้ภาษาอังกฤษพื้นถิ่นแอฟริกัน-อเมริกัน (African-American Vernacular English: AAVE) ที่ใช้กันอยู่ในสถานการณ์จริง ภาษาอังกฤษในรูปแบบนี้มักมีจุดเด่นด้านการออกเสียง การใช้ภาษาผิดโครงสร้าง เช่น ประโยคปฏิเสธซ้อน (‘I don’t see nothing’) หรือการหายไปของกริยาช่วยบอกลักษณะเวลา (‘Boys gone too’) (Sidnell [n.d.]) การใช้ภาษาแบบ AAVE นี้ พบได้ในงานวรรณกรรมที่เขียนโดยนักเขียนผิวดำของสหรัฐอเมริกา ดังที่ โทนี มอร์ริสัน ได้อธิบายถึง “ความตั้งใจ” ในการใช้ภาษาเช่นนี้ว่า

ความพยายามในการดัดแปลงภาษาอังกฤษแบบอเมริกันของข้าพเจ้านั้น มิใช่การนำภาษาอังกฤษมาตรฐานและภาษาถิ่นมาตกแต่งหรือทาสี [ในนวนิยาย] แต่เพื่อชำระและคลอเคลีย ความมืดบอด ความไม่รู้ ความอัมพาต และความโหดร้ายที่พอกพูนอยู่ในสังคม เพื่อที่ว่าโลกทัศน์แบบอื่น [ที่ต่างจากคนผิวขาว] จะได้มีที่ยืนและขาดมิได้ (Morrison 2020, 135)
(แปลโดยผู้วิจัย)

การใช้ภาษาอังกฤษ AAVE มีส่วนคล้ายกับ “การยึดภาษา” ในงานเขียนยุคหลังอาณานิคมที่แอชครอฟต์ กริฟฟิธส์ และทิฟฟิน (Ashcroft, Griffiths, and Tiffin 2003) เสนอไว้ แต่จุดต่างคือ การใช้ภาษาในแบบแรกนับเป็นการใช้จริงในสิ่งแวดล้อมอเมริกัน ไม่ได้มีเจตนาในการใช้ให้ผิด หรือหากจะมีเจตนาที่ตรงกัน คือการใช้ภาษาแบบดังกล่าวในงานวรรณกรรม

เพื่อแสดง “ความเป็นจริงของสังคม” ในกรณีของวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกัน และเพื่อแสดง “การขึ้นมามาตรฐานทางภาษา” ในกรณีของวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม

งานวิจัยชิ้นนี้สนใจประเด็นเกี่ยวกับการแปลเป็นหลัก หากวรรณกรรมที่ใช้ภาษาผิบบนพื้นทั้งสองประเภทได้รับการแปลเป็นภาษาไทย นัยแห่งการต่อสู้ด้วยภาษา หรือการสะท้อนความเป็นจริงในการใช้ภาษาเหล่านี้จะเปลี่ยนไปหรือไม่ เนื่องจากภาษาในลักษณะดังกล่าวสะท้อนวิธีพูด บุคลิก และความเชื่อของตัวละครในนวนิยายเรื่องนั้น ๆ และเป็นภาพแทนทัศนคติหรือมุมมองผู้เล่าเรื่อง (narrator) ต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตตามท้องเรื่อง เมื่อนวนิยายถูกแปลเป็นภาษาไทยซึ่งอยู่รอบนอกการโต้กลับภาษามาตรฐาน นักแปลจะแก้ปัญหาการแปลภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้ได้อย่างไร

2. กรอบแนวความคิดและการทบทวนวรรณกรรม

2.1 ภาวะพันธุ์ผสมทางภาษาในวรรณกรรมที่เขียนโดยนักเขียนผิวดำ

ภาวะพันธุ์ผสมทางภาษา (linguistic hybridity) คือลักษณะสามัญของตัวบทที่มีการใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาผิบบนพื้นมาปะปนในงานประพันธ์ การใช้ภาษาเช่นนี้เสมือนกับนักเขียนได้ยกเอาคำและวลีข้ามวัฒนธรรมมาไว้ในตัวบท ไม่ว่าจะเป็น การแปลระหว่างภาษาในเชิงรูปธรรม เช่น การถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับไปอยู่ในบทแปล (translation proper) ตามความหมายของโรมัน ยาค็อบสัน (Roman Jakobson) (Jakobson 1959/2004) หรือการแปลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การอพยพย้ายถิ่นของผู้คน (Inghilleri 2017) หรืองานเขียนเชิงอัตชีวประวัติของผู้อพยพ (Polezzi 2012)

งานวิจัยชิ้นนี้นำการตีความวรรณกรรมที่มีภาวะพันธุ์ผสมทางภาษาซึ่งเสนอโดยซูซาน คลิงเกอร์ (Susanne Klinger) (Klinger 2015) มาเป็นกรอบแนวคิด เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมที่เขียนโดยนักเขียนผิวดำเชื้อสายแอฟริกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) ประเภทภาวะพันธุ์ผสมทางภาษาและการสร้างภาพแทนตัวละคร (2) มุมมองการสื่อความคิด (ideational point of view) และลักษณะจิตใจตัวละคร (mind-style)

2.1.1 ประเภทภาวะพันธุ์ผสมทางภาษาและการสร้างภาพแทนตัวละคร

นักวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรม โรเจอร์ ฟาวเลอร์ (Roger Fowler) (Fowler 1977/1989, 12-17) ให้ความเห็นไว้ว่า ภาษาไม่ได้มีอยู่ในแต่เพียงหน้ากระดาษเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของโลกนวนิยายที่ใช้บรรยายระหว่างหน้ากระดาษ นวนิยายคือศิลปะแห่งการนำเสนอภาพแทนความจริง และส่งต่อภาพมายาของ “ความเป็นจริง” ที่นักเขียนรังสรรค์ให้ผู้อ่านคล้อยตาม มุมมองนี้คล้ายกับเฟลาแดร์นิก (Fludernik 2006/2009, 21) ที่ว่า การเล่าเรื่องในนวนิยายมักประกอบไปด้วยความจริงสองชั้น ชั้นแรกคือ “ความเป็นจริง” ตามโลกที่ถูกนำเสนอ ชั้นที่สองคือ การตระหนักได้ว่าการนำเสนอในชั้นแรกอยู่ ทั้งนี้ คลิงเกอร์ (Klinger 2015) ได้นำแนวคิดของนักวิชาการทั้งสองมาอธิบายระดับการนำเสนอความเป็นจริงในนวนิยายดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การนำเสนอความจริงของเรื่องเล่า 3 ระดับ (Klinger 2015, 12)

ภาษาที่นักเขียนใช้แฝงอยู่ในทั้ง 3 ระดับ ในระดับแรก ภาษาใดภาษาหนึ่ง (หรือหลายภาษา) ถูกใช้เป็นหลักในภavnวนิยาย ในระดับที่สองหรือการเล่าเรื่อง เนื้อเรื่องจะถูกตัวละครสื่อสารผ่านภาษา และในระดับที่สาม ภาพมาของภavnวนิยาย (รวมถึงภาพมาของผู้อ่านเรื่อง) ถูกสร้างขึ้นผ่านภาษา หรือภาษาที่ผู้อ่านมองเห็นในหน้ากระดาษ (Klinger 2015, 12) ฉะนั้นแล้ว ตัวภาษาจึงเป็นทั้ง “สื่อกลาง” (medium) เพื่อแสดงเรื่องราวที่เกิดขึ้น และ “วัตถุ” (object) เพื่อแสดงการใช้ภาษาของตัวละคร (Fludernik 2006/2009, 64)

เมื่อนำแนวคิดเรื่องการนำเสนอความจริงในนวนิยายโดยมีภาษาเป็น “สื่อกลาง” และ “วัตถุ” มาอภิปรายต่อคลิงเกอร์ (Klinger 2015) แบ่งภาษาของนักเขียนเชื้อสายแอฟริกันเป็น 2 ลักษณะ

(1) ภาษาในฐานะสื่อกลาง เกิดขึ้นในนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องตั้งอยู่ต่างแดน ตัวละครในฉากตามท้องเรื่องมิได้ใช้ภาษาอังกฤษ แต่นักเขียนเขียนให้ผู้อ่านทั่วโลกเข้าใจเนื้อเรื่องด้วยภาษาอังกฤษ จึงเกิดสภาวะที่ตัวละครพูดภาษาอังกฤษออกมา แต่ “ความเป็นจริง” ตามท้องเรื่อง ตัวละครกำลังสนทนากันด้วยภาษาอื่น

(2) ภาษาในฐานะวัตถุ เกิดขึ้นในนวนิยายที่มีฉากและสิ่งแวดล้อมอยู่ที่ใดก็ได้ ตัวละครพูดภาษาอังกฤษตาม “ความเป็นจริง” ของโลกผู้อ่าน แต่มีภาษาท้องถิ่นบางส่วนเป็น “วัตถุแปลกปลอม” เข้ามาผสมในบทสนทนา

คลิงเกอร์ (Klinger 2015, 19-21) อธิบายเพิ่มเติมว่า ภาษาในฐานะสื่อกลาง คือภาวะพันธุ์ผสมเชิงสัญลักษณ์ (symbolic hybridity) หรือผลผลิตของ “ภาพจำลองการแปล” (translational mimesis) ซึ่งเป็นการใช้ภาษาอื่นอธิบายความแทนภาษาที่ตัวละครควรใช้จริง ภาวะพันธุ์ผสมเกิดขึ้นในระดับการเล่าเรื่อง (เทียบภาพที่ 1) ภาษาที่ใช้ในนวนิยาย (เช่น เขียนเป็นภาษาอังกฤษให้คนต่างชาติได้เข้าใจทั่วถึง) จึงเป็นแค่เพียง “สื่อกลาง” แต่ไม่ได้เป็นตัวแทนของภาษาที่ภาษาต่าง ๆ มาผสมผสานกันอย่างแท้จริง ในทางตรงกันข้าม ภาษาในฐานะวัตถุ คือภาวะพันธุ์ผสมเชิงรูปแทน (iconic hybridity)¹ หรือผลผลิตของ “การแปลตัวเอง” (self-translation) ซึ่งนักเขียนนำภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ เข้ามาไว้ในนวนิยายผ่านวิธีพูดของตัวละครโดยตรง ภาวะพันธุ์ผสมที่เกิดขึ้นจึงเสมือนเป็น “วัตถุ” ที่ยกชูขึ้นมาให้ผู้อ่านได้เห็นว่าเกิดขึ้นจริงและถูกใช้ในโลกรแห่งความเป็นจริง

ในการอธิบายหน้าที่การสร้างภาพแทนที่ต่างกันระหว่าง “ภาวะพันธุ์ผสมเชิงสัญลักษณ์” กับ “ภาวะพันธุ์ผสมเชิงรูปแทน” คลิงเกอร์ (Klinger 2015, 16-18) ยกตัวอย่างกลวิธีการนำเสนอภาวะดังกล่าว ดังนี้

(1) ในการใช้ภาษาที่สะท้อนภาวะพันธุ์ผสมเชิงสัญลักษณ์ นักเขียนมักใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสร้าง “ภาพจำลองการแปล” (Sternberg 1981 as cited in Klinger 2015, 14) กล่าวคือ ผู้อ่านเรื่อง (narrator) เป็นผู้แปล “คำพูด” ของตัวละคร และชี้ให้ผู้อ่านเห็น “วิธีคิด” ต่าง ๆ ในสังคมของตัวละคร ผ่านการใช้ภาษาที่ปะปนคำท้องถิ่น “ภาพจำลองการแปล” จึงเกิดในระดับการเล่าเรื่อง การสร้างภาพจำลองแบ่งได้ 4 วิธี

(ก) การบ่งชี้แบบโจ่งแจ้ง (explicit attribution) คือการเอ่ยถึงภาษาที่ใช้ในระดับเนื้อเรื่อง ตัวละครหรือผู้บรรยายจะบอกว่า ตนเองกำลังพูดภาษาอื่นที่ไม่ใช่อังกฤษอยู่ แต่ผู้อ่านอ่านบทพูดนั้นด้วยภาษาอังกฤษ

(ข) การผลิตซ้ำคำแบบคัดสรร (selective reproduction) คือการโปรยคำหรือวลีต่างภาษาในตัวบทภาษาอังกฤษ

(ค) การเปลี่ยนวิธีพูด (verbal transposition) คือการประดิษฐ์โครงสร้างภาษาที่ผสมวิธีพูดของคนต่างภาษาในระดับการเล่าเรื่อง เช่น ผู้อ่านเรื่อง (narrator) บรรยายให้เห็นว่าตัวละครพูดโดยใช้โครงสร้างท้องถิ่นเข้ามาผสมกับ

¹ ผู้วิจัยใช้คำว่า “รูปแทน” ในการแปลคำว่า iconic เพื่อเลี่ยงคำว่า “ภาพแทน” เนื่องจากคำนี้ไปพ้องกับคำแปลของคำว่า representation ซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายในวงวิชาการไทย

ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่นักเขียนใช้เขียนนวนิยาย เช่น *You know more book than I* (Klinger 2015, 12) แต่ตามท้องเรื่องตัวละครผู้นั้นกำลังพูดภาษาท้องถิ่นอยู่

(ง) การสะท้อนวิธีคิด (conceptual reflection) คือการนำวิธีคิดของตัวละครต่างภาษา (มาตรวัด คำพังเพย คำเรียกขาน ฯลฯ) มาอยู่ในบทบรรยายหรือบทพูดที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ รวมถึงการใช้คำย้อนยุค (archaism) เพื่อสร้างระยะห่างด้านเวลาที่เกิดในเรื่องและเวลาขณะที่ผู้อ่านกำลังอ่านนวนิยาย แนวทางนี้โยฮานส์ ฟาเบียง (Johannes Fabian) (Fabian 1983, 31 as cited in Klinger 2015, 14) มองว่า เปรียบได้กับการปฏิเสธภาวะเสมอกาล (coevalness) หรือตัวละครกับผู้อ่านไม่ได้อยู่ร่วมยุคสมัยเดียวกัน ถือเป็นกลวิธีสร้างภาพแทนความเป็นอื่น ทำให้ตัวละครดูไกลออกไปจากตัวผู้อ่าน

โดยสรุป “ภาพจำลองการแปล” ในนวนิยายเรื่องหนึ่ง ๆ อาจเปรียบได้กับการที่ผู้เล่าเรื่อง (narrator) แปลคำพูดหรือความคิดของตัวละครเพื่อประโยชน์ของตัวผู้ที่ถูกเล่าถึง (narratee) “ภาพจำลองการแปล” จึงเป็นทั้งภาพแทนของภาษาอื่น (ในวงล้อมภาษาอังกฤษที่ใช้เขียนนวนิยาย) และภาพแทนของวิธีพูดและวิธีคิดของตัวละครด้วย

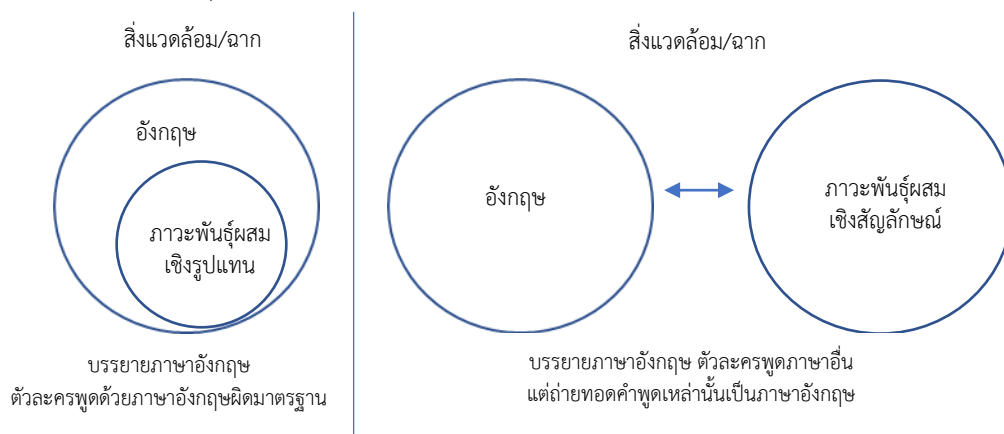
(2) ในการใช้ภาษาที่สะท้อนภาวะพันธัสมเชิงรูปแทนนั้น นักเขียนมักสร้างภาพแทนผ่านภาษาที่มีการใช้จริงในโลกปัจจุบัน ซึ่งผู้อ่านสามารถมองเห็นได้รอบตัว เช่น การสลับภาษา (code-switching) การใช้ภาษาแบบพิดจิน (pidginization) กล่าวคือ นวนิยายเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ตัวละครพูดภาษาอังกฤษจริง แต่มีลักษณะแบบอื่นซึ่งไม่ใช่ภาษาอังกฤษมาตรฐานเข้ามาปะปนในคำพูดของตัวละคร คลิงเกอร์ (Klinger 2015) เรียกภาษาในลักษณะนี้ว่า “วัตถุ” เพราะผู้อ่าน “มองเห็น” ได้ว่า ภาษาที่เลือกใช้ในนวนิยายต่างจากภาษาอังกฤษแบบมาตรฐานในชีวิตจริง การใช้ภาษาในลักษณะนี้ คือตัวละครเป็นผู้แปลตัวเอง (self-translation) หรือสลับภาษาท้องถิ่นเป็นภาษาอังกฤษ หรือยัดภาษาอังกฤษมาไว้ในภาษาตน ซึ่งต่างจากลักษณะแรก (ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้ “จำลอง” ภาษาท้องถิ่นมาใส่ในตัวบทอังกฤษ)

2.1.2 มุมมองสื่อความคิดและลักษณะจิตใจตัวละคร

การใช้ภาษาที่แสดงภาวะพันธัสมเชิงสัญลักษณ์และเชิงรูปแทน ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อผู้อ่านได้หลายมิติ คลิงเกอร์ (Klinger 2015, 136) อ้างงานของเซมิโน (Semino 2002, 97) ในการแยกผลสัมฤทธิ์แก่ผู้อ่านตามประเภทของภาวะพันธัสม กล่าวคือ “ภาวะพันธัสมเชิงสัญลักษณ์” จะสื่อให้ผู้อ่านเห็นมุมมองทางความคิด (ideational point of view) ของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือการมองโลก ศาสนา การเมือง และวิธีคิดของกลุ่มชาติพันธุ์โดยรวม ส่วน “ภาวะพันธัสมเชิงรูปแทน” จะเสนอลักษณะจิตใจตัวละคร (mind-style) ในระดับปัจเจกหรือระดับกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์เดียวกัน ซึ่งมีได้เป็นภาพแทนของทั้งกลุ่มชาติพันธุ์

อีกนัยหนึ่งคือ การใช้ภาษาแบบ “ภาวะพันธัสมเชิงสัญลักษณ์” ชี้ให้เห็นว่า มีชนบททางภาษา (linguistic norm) จำเพาะกลุ่มอยู่ เป็นอีกภาษาซึ่งซ่อนอยู่ในโลกนวนิยาย ส่วนการใช้ภาษาแบบ “ภาวะพันธัสมเชิงรูปแทน” ชี้ให้เห็นว่า มีการใช้ภาษาที่ผิดไปจากชนบททางภาษาในโลกนวนิยาย และมีภาษาอังกฤษแบบหลากหลายในโลกความจริง การใช้ภาษาผิดมาตรฐานนี้ เป็นกลวิธีการเขียนเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะจิตใจตัวละคร เช่น หากตัวละครพูดพิดจิน ก็บ่งบอกว่าตัวละครนั้นไม่ได้รับการศึกษา หรือมีสถานะทางสังคมต่ำกว่าตัวละครที่พูดภาษาอังกฤษมาตรฐาน ภาพที่ 2 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะพันธัสมทั้งสองแบบกับชนบทการใช้ภาษาอังกฤษ

ภาพที่ 2 ภาวะพันธู์สมทางภาษาและชนบทการใช้ภาษาอังกฤษ (ดัดแปลงจาก Klinger 2015, 142)

เมื่อนักเขียนเขียนให้ตัวละครพูดภาษาอังกฤษแบบหลากหลายซึ่งสะท้อน “ภาวะพันธู์สมเชิงรูปแทน” จึงเหมือนผลักให้ตัวละครแปลกแยกจากชนบททางภาษาในโลกนวนิยาย (ภาษาอังกฤษมาตรฐาน) และขับให้บุคลิกและสภาพจิตใจของตัวละครเด่นชัดขึ้น ในทางตรงกันข้าม การใช้ภาษาที่แสดง “ภาวะพันธู์สมเชิงสัญลักษณ์” มิได้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของภาษาอังกฤษ แต่ชี้ให้เห็นว่ามีอีกหนึ่งภาษาซ่อนอยู่ในโลกนวนิยาย ภายใต้คำพูดของตัวละครที่นักเขียนเขียนออกมาเป็นภาษาอังกฤษ

คำถามสำคัญที่เกี่ยวกับงานวิจัยชิ้นนี้คือ เมื่อภาษาที่สะท้อนภาวะพันธู์สมเชิงสัญลักษณ์และเชิงรูปแทน ได้รับการแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยแล้วนั้น ภาษาดังกล่าวจะถูกทำให้เด่นชัดหรือถูกกลบทับในภาษาปลายทาง กลวิธีการเขียนและแปลจะแตกต่างกันอย่างไร บทแปลไทยจะสามารถสื่อความคิด (ideational point of view) และสะท้อนลักษณะจิตใจตัวละคร (mind-style) ได้เช่นเดียวกับต้นฉบับหรือไม่

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลภาษาที่มีลักษณะผิดไปจากภาษามาตรฐานในตัวบทนั้น มีนักวิชาการบางส่วนได้เสนอแนวทางไว้หลากหลาย เช่น การแปลภาษาถิ่นหรือเฉพาะกลุ่ม (dialect) ให้สอดคล้องกับอุดมการณ์และวิถีคิดของตัวละคร (Sánchez 1999; Määttä 2004; Szymańska 2017) การแปลตัวบทวรรณกรรมที่พบการแปรภาษา (language variation) ตามภูมิภาคและสถานภาพทางสังคม (Pinto 2009; Rosa 2012) หรือแม้แต่การศึกษาการแปรภาษาระดับปัจเจกบุคคลโดยใช้คลังข้อมูล (corpus) (Baker 2004) ในประเทศไทย พบการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน คือการแปรภาษาในนวนิยายที่มีการใช้ภาษาผิดมาตรฐาน (Supriya and Phanida, 2015) ซึ่งวิเคราะห์บทแปลของนักแปลไทยตามการแปรภาษาที่เสนอโดยนักภาษาศาสตร์ (Zwicky 2007; Hodson 2014 as cited in Supriya and Phanida 2015, 51) และพบว่าการแปร 3 ลักษณะ คือ แบบ eye dialect แบบ phonetic respelling และแบบที่รวมทั้ง 2 ลักษณะเข้าไว้ด้วยกัน

อย่างไรก็ดี การศึกษาวิธีการแปลและแบ่งประเภทการแปรภาษาในงานวิจัยข้างต้น เป็นการศึกษาในวรรณกรรมโดยทั่วไป และเป็นมุมมองเพียงมุมมองการแปรภาษาเท่านั้น มิได้มองในระดับบริบทของการแทรกความเป็นท้องถิ่นเข้าไป (คลิงเกอร์ (Klinger 2015, 51) มองการแปรภาษาเป็นส่วนหนึ่งของภาวะพันธู์สมเชิงรูปแทน) งานวิจัยชิ้นนี้เน้นการอธิบายมูลเหตุของการใช้ภาษาผิดมาตรฐานในวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม ผ่านวิธียืมมองโลกของตัวละคร ซึ่งมีนัยในการต่อต้านความเป็นเจ้าอาณานิคมและผู้ปกครองเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงยึดตามแนวทางการวิเคราะห์ภาวะพันธู์สมทางภาษาของคลิงเกอร์เท่านั้น

ในส่วนของการวิจัยด้านการแปลวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคมและวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกันเป็นภาษาไทย พบว่ามีอยู่จำกัด และเป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทที่ศึกษาวิธีการแปลมากกว่าการเปรียบเทียบต้นฉบับกับบทแปล ส่วนมากศึกษาการแปลนวนิยายของนักเขียนที่มีชื่อเสียง เช่น การแปลนวนิยายของโทนี มอร์ริสัน *The Bluest Eyes* (Sirikanya 2003) และ *Tar Baby* (Satima 2010) หรือศึกษาตัวบทที่มีชื่อเสียง เช่น *The Color Purple* โดยอลิซ วอล์คเกอร์ (Alice Walker) (Warangkana 2004) และ *Americanah* โดยชิมามันดา นโกซี อดิชีเอ (Chimamanda Ngozi Adichie) (Ronakarn 2016) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยข้างต้นเสนอเพียงแนวทางการแปลให้ได้วรรณกรรม ไม่มีจุดประสงค์ในการนำเสนอภาวะพันธัสสมทางภาษาที่สะท้อนลักษณะจิตใจของตัวละครอันเป็นจุดเด่นของงานเขียนประเภทนี้

ในส่วนการศึกษาศึกษาการแปลวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคมซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้เน้นที่นักเขียนผิวดำหรือเชื้อสายแอฟริกันเป็นหลักนั้น เป็นที่น่าแปลกใจว่า ยังไม่มีผู้ใดเลือกวรรณกรรมในขานี้มาศึกษาการแปลอย่างละเอียด พบเพียงงานวิจัยที่ศึกษาการแปลวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคมที่เขียนโดยนักเขียนเชื้อสายเอเชียหรือภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งเป็นชาติที่เคยตกเป็นเมืองขึ้น เช่น การแปลนวนิยาย *The God of Small Things* ของอรุณธรี รอย (Arundhati Roy) (Janjarat 2006) หรือ *The Moor's Last Sigh* ของซัลมัน รัชดี (Salman Rushdie) (Narongdej 2015) เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การวิจัยโดยเจาะจงไปที่บทแปลของวรรณกรรมที่เขียนขึ้นโดยนักเขียนผิวดำและได้รับการตีพิมพ์แพร่หลายในสังคมไทยยังไม่มีที่นิยมนัก จึงเป็นที่น่าสนใจว่า การใช้ภาษาที่สะท้อนภาวะพันธัสสมทางภาษาตามกรอบแนวคิดของคลิงเกอร์ (Klinger 2015) ซึ่งได้ทบทวนไว้ก่อนหน้านี้ จะสามารถอธิบายวิธีการแก้ปัญหาการถ่ายทอดภาษาที่ผิดรูปของนักแปลไทยได้มากน้อยเพียงใด และนักแปลไทยประสบความสำเร็จในการถ่ายทอด “ความตั้งใจ” และ “ความแปลกแยก” ที่นักเขียนตั้งใจจะสื่อในต้นฉบับให้ผู้อ่านชาวไทยได้เข้าใจมากน้อยประการใด

3. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงจากการแปล (translation shift) ของภาษาที่สะท้อนภาวะพันธัสสม ผู้วิจัยเลือกบทแปล 2 เรื่องซึ่งต้นฉบับมีลักษณะของ “ภาวะพันธัสสมเชิงสัญลักษณ์” และ “ภาวะพันธัสสมเชิงรูปแทน” มาทำการศึกษา จากการค้นหาวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกันและวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคมโดยนักเขียนเชื้อสายแอฟริกัน ซึ่งถูกแปลเป็นภาษาไทยและวางขายในท้องตลาดแล้วนั้น พบว่ามีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เลือกแปลตามความโด่งดังของนักเขียนหรือตัวนวนิยายเป็นหลัก เช่น *Giovanni's Room* ของ James Baldwin (*ห้องของโจวันนี* แปลโดย โทมัส ศุขปริษา) หรือ *Parable of the Sower* ของ Octavia E. Butler (*เมล็ดฝันวันสิ้นโลก* แปลโดย อาริตา พงศ์ธรรานนท์) แต่จากการสำรวจต้นฉบับเบื้องต้น ผู้วิจัยไม่พบภาวะพันธัสสมทางภาษาอย่างเด่นชัดตามเกณฑ์ของคลิงเกอร์ (Klinger 2015) จึงเลือกเฉพาะเรื่องที่แสดงตัวตนด้านภาษาของคนผิวดำอย่างชัดเจนเท่านั้น

ตารางที่ 1 ต้นฉบับและบทแปลที่เลือกศึกษา

ต้นฉบับ	ผู้แต่ง	ฉบับแปล	ผู้แปล
<i>Things Fall Apart</i> (1958/2001)	ชินูอา อาเซเบ (Chinua Achebe)	<i>ก่อนรัตติกาลจะดับสูญ</i> (2545)	ลำน้ำ (Lamnam)
<i>Beloved</i> (1987/2004)	โทนี มอร์ริสัน (Tony Morrison)	<i>บีเลฟด์</i> (2563)	รังสิมา ตันสกุล (Rangsima Tansakul)

เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบทคือ นวนิยายทั้งสองเรื่องได้รับการยกย่องในระดับสากล มีสถานะเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนจุดยืนเพื่อแสดงความไม่ชอบธรรมในการกดขี่มนุษย์ อันเป็นหัวใจหลักในงานวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกันและวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม อีกหนึ่งเหตุผลที่เลือกบทแปลทั้งสอง เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า เรื่องแรกมีลักษณะของ “ภาวะพันธุ์ผสมเชิงสัญลักษณ์” เพราะเนื้อเรื่องตั้งอยู่ในดินแดนที่ผู้คนมิได้พูดภาษาอังกฤษในความเป็นจริง แต่นักเขียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (medium) ในการนำเสนอมุมมองทางความคิดของชาวโอโบ ส่วนเรื่องที่สองมีลักษณะ “ภาวะพันธุ์ผสมเชิงรูปแทน” เพราะเนื้อเรื่องตั้งอยู่ในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นมาตรฐาน แต่นักเขียนสะท้อนภาษาของคนผิวดำที่ผิดแบบแผนในฐานวัตถุ (object) แสดงลักษณะจิตใจตัวละคร ดังนั้น การใช้ภาษาเพื่อแสดงภาพจำลองการแปล (translation mimesis) และภาษาอังกฤษแบบพื้นเมืองคนผิวดำอเมริกัน (AAVE) จึงแฝงอยู่ในบทสนทนาและการบรรยายของนวนิยายทั้งสองเรื่องเป็นจำนวนมาก

การวิเคราะห์ต้นฉบับและบทแปลในงานวิจัยชิ้นนี้ จะใช้กรอบการวิเคราะห์ของคลิงเกอร์ (Klinger 2015) โดยเน้นเฉพาะการใช้ภาษาที่สะท้อนภาวะพันธุ์ผสมทั้งสองแบบ มิได้ศึกษาเนื้อเรื่องหรือการตีความทางวรรณกรรมที่แฝงอยู่ในระดับเนื้อเรื่อง ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ภาวะพันธุ์ผสมทางภาษาของวรรณกรรมทั้งสองเรื่องนั้น แม้ว่าเจตนาใน “การเล่น” กับภาษาอังกฤษอาจพิสูจน์ได้ยาก เพราะวรรณกรรมทั้งสองประเภทล้วนนำเสนอการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงอยู่แล้ว และสะท้อน “โลกทัศน์” ของตัวละครในทั้งยุคหลังอาณานิคมและแอฟริกัน-อเมริกัน ทว่าผลของภาวะพันธุ์ผสมที่ปรากฏในวรรณกรรมก็แสดงให้เห็นว่า นักเขียนพยายามจำลองการใช้ภาษาตามความเป็นจริงมาไว้บนหน้าหนังสือ คำถามสำคัญคือ การแปลให้ผู้อ่านมองเห็นการใช้ภาษาที่จำลองความเป็นจริงมาและให้สัมผัสถึงนัยของการใช้คำเหล่านั้นในบทแปลไทย จะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการแปล (translation effect) เหมือนที่ผู้อ่านต้นฉบับได้รับหรือไม่

4. การวิเคราะห์และอภิปรายผล

4.1 มุมมองสื่อความคิดในบทแปลเรื่อง *ก่อนรัตติกาลจะดับสูญ*

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์การแปล “ภาพจำลองการแปล” (translational mimesis) ในเรื่อง *Things Fall Apart* ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์แทนภาษาอื่นในวงล้อมภาษาอังกฤษที่ใช้เขียนนวนิยายและภาพแทนวิธีคิดของตัวละคร ในวรรณกรรมเรื่องนี้ ผู้เล่าเรื่อง (narrator) ใช้ภาษาอังกฤษแบบมาตรฐานในบทบรรยาย ส่วน “ภาพจำลองการแปล” ซึ่ง

นักเขียนจำลองมาไว้ในต้นฉบับ พบโดยมากคือ (1) การสะท้อนวิจิต (conceptual reflection) ในระดับทสนทนา และ (2) การผลิตซ้ำคำแบบคัดสรร ทั้งในระดับทสนทนาและบทบรรยาย ภาพจำลองทั้งสองนี้สะท้อนความพยายามในการแทรกความเป็นท้องถิ่นในภาษาอังกฤษของผู้เล่าเรื่องอย่างชัดเจน (หมายเหตุ: *Things Fall Apart* ต่อไปจะย่อว่า *TFA* และ *ก่อนรัตติกาลจะดับสูญ* จะย่อว่า *ก่อนรัตติกาล*)

4.1.1 การสะท้อนวิจิต

การสะท้อนวิจิต (conceptual reflection) ในวรรณกรรม ถือเป็นภาวะพันธสมเชิงสัญลักษณ์ เพราะนักเขียนนำการมองโลกของคนอีกวัฒนธรรมมาใส่ไว้ในนวนิยายโดยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความ (Sternberg 1981 as cited in Klinger 2015, 15) ผู้อ่านจะรู้สึกถึงความแปลกแยกเมื่ออ่านตัวบทภาษาอังกฤษ แต่พบ “สัญลักษณ์หรือความเปรียบ” ที่แปลกไปจากการมองโลกในภาษาอังกฤษโดยทั่วไป สุภาษิตหรือคำพังเพยสามารถสะท้อนวิจิตและสังคมวัฒนธรรมของตัวละครได้อย่างหนึ่ง เนื่องจากแต่ละวัฒนธรรมมีวิธีใช้ “สัญลักษณ์หรือความเปรียบ” และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นตัวประกอบให้เกิดสุภาษิตและคำพังเพยต่างกัน ตามสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือระบบวรรณะ ตัวอย่าง 1 – 3 คือผลของการแปลสุภาษิตและคำพังเพยของชาวไอโบ ซึ่งถอดความเป็นภาษาอังกฤษในต้นฉบับ นักแปลไทยเลือกแปลสุภาษิตและคำพังเพยแบบตรงตัวมิได้นำสุภาษิตหรือคำพังเพยไทยมาเทียบเคียง

ตัวอย่าง 1

Our elders say that **the sun will shine on those who stand before it shines on those who kneel under them**. I shall pay my big debts first. (Achebe 2001, 6)
ผู้เฒ่าผู้แก่ของเรากล่าวว่า **ตะวันจะฉายแสงสู่ผู้ที่ยืนก่อนผู้ที่คุกเข่า** ดังนั้น ข้าจะจ่ายคืนหนี้รายใหญ่ก่อน (Chinua 2002, 7)

ตัวอย่าง 1 ประโยคที่ว่า *that the sun will shine on those who stand before it shines on those who kneel under them* แปลว่า **ตะวันจะฉายแสงสู่ผู้ที่ยืนก่อนผู้ที่คุกเข่า** ในความหมายตามต้นฉบับนั้น นักเขียนต้องการสื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนย่อมได้รับการสะสางเป็นอันดับแรกเสมอ ซึ่งในภาษาไทยอาจเทียบเคียงได้กับคำพูดที่ว่า *มาก่อนได้ก่อน* เป็นต้น

ตัวอย่าง 2

as the saying goes, an old woman is always uneasy when **dry bones** are mentioned in a proverb. (Achebe 2001, 16)
อย่างที่คนมักพูดกันว่า หญิงชราขยอไม่สบายใจเวลา**ที่ซากกระดูก**ถูกยกมาเปรียบเปรย (Chinua 2002, 19)

ตัวอย่าง 2 นามวลี *dry bones* แปลว่า **ซากกระดูก** นักเขียนต้องการสื่อว่า ซากกระดูกคือสัญลักษณ์ของความโชคร้าย ซึ่งอาจเทียบกับอุปลักษณ์ในสังคมไทยเรื่องความโชคร้าย เช่น *แมวดำ จิ้งจกทัก ตาขาวกระดูก* เป็นต้น

ตัวอย่าง 3

"As our people say, 'When mother-cow is chewing grass its young ones watch its mouth.' Maduka has been watching your mouth." (Achebe 2001, 51)

“อย่างที่บ้านเราว่า ‘เวลาที่แม่วัวเคี้ยวหญ้า ลูกวัวก็จะคอยดูปากแม่มัน’ มาดูกามันเฝ้าดูปากของพ่อมันแหละ” (Chinua 2002, 64)

ตัวอย่าง 3 ประโยคที่ว่า *When mother-cow is chewing grass its young ones watch its mouth* แปลว่า เวลาที่แม่วัวเคี้ยวหญ้า ลูกวัวก็จะคอยดูปากแม่มัน นักเขียนต้องการสื่อว่า ลูกหลานมักเจริญรอยตามพ่อแม่หรือญาติพี่น้องที่อายุมากกว่า เหมือนเช่นลูกวัวมองแม่วัวเวลาเคี้ยวหญ้าเพื่อเลียนแบบการกระทำ ในภาษาไทยอาจเทียบได้กับสำนวน เช่น ลูกไม่หล่นไม้ไผ่กลัดดิน เดินตามรอยเท้า เป็นต้น ทั้งนี้ ตัวอย่างสุภาษิตไทยซึ่งผู้วิจัยลองยกมาเทียบท้ายคำอธิบายทั้งหมดข้างต้น คือ “ตัวเลือกเพื่อให้เกิดสมมูลภาพ” (equivalent potentials) ที่นักแปลมิได้เลือกเพื่อทำให้บทแปลกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยในฐานะภาษาปลายทาง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการแปลโดยมิได้ใช้สุภาษิตไทยมาเทียบเคียงในตัวอย่าง 1 – 3 จะทำให้ผู้อ่านชาวไทยคล้อยตามเนื้อเรื่องได้ยาก แต่ถือเป็นการรักษาภาวะพันธู์สมทางภาษาตามวิธีคิดของชุมชนชาวอโิโบได้เป็นอย่างดี

4.1.2 การผลิตซ้ำคำแบบคัดสรร

นักเขียนสามารถเลือกคำบางคำในภาษาท้องถิ่นมาโปรยไว้ในคำพูดหรือคำบรรยาย เพื่อแสดงภาวะพันธู์สมทางภาษา และสะท้อนการใช้คำคำนั้นตามความเป็นจริงตามท้องเรื่อง การโปรยคำท้องถิ่นใน *TFA* มีรูปแบบผสม กล่าวคือ หากมีการแทรกคำท้องถิ่นคำเดิมหลายครั้ง ในบางกรณี การแทรกคำครั้งแรกอาจมีคำอธิบายตามมาด้วย เช่น *jigida*, or *waist beads* (Achebe 2001, 51, 52) แต่บางกรณีก็ไม่มีคำอธิบาย เช่น *iba* (Achebe 2001, 55, 56, 62, 84) ซึ่งปรากฏ 4 ครั้งในเรื่อง ผู้อ่านจำต้องเดาความหมายจากบริบททั้งหมด การให้หรือไม่ให้ความหมายต่อท้ายคำภาษาอโิโบนี้ สะท้อนความพยายามเชิงการเมืองผ่านการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเสนอ “ตัวตนแห่งความเป็นท้องถิ่น” ในต้นฉบับ แต่ผู้วิจัยมองว่า เป็นความพยายามแบบประนีประนอม เพราะบางส่วนมิได้ให้คำอธิบายหรือความหมายโดยทันที ความพยายามแบบประนีประนอมนี้อาจมองว่าเป็นการลดแรงกระแทก (*cushioning*) ตั้งแต่ต้นฉบับแล้ว ทั้งนี้ แม้ว่าในจุดที่อธิบายความหมายทันทีนี้อาจมีใจเจตนาในการสร้างภาวะพันธู์สมเสียทีเดียว (Klinger 2015, 32) แต่ผู้วิจัยยังมองว่า การแทรกคำท้องถิ่นแบบประนีประนอม ยังคงส่งผลให้เกิดการขับเน้นความแตกต่าง (*exoticizing*) และสร้างความเป็นอื่นในสายตาของผู้อ่านทั่วไปอยู่นั่นเอง

สำหรับบทแปล *ก่อนรัตติกาลจะดับสูญ* พบว่า นักแปลไทยเลือกทับศัพท์ หรือถอดเสียงให้ตรงกับต้นฉบับ (เสียงภาษาอโิโบที่เขียนด้วยอักษรโรมัน) เพื่อสื่อให้นักอ่านชาวไทยเห็นภาวะซ้อนทับของภาษาอโิโบในวงล้อมภาษาไทย (เสียงภาษาอโิโบที่เขียนด้วยอักษรไทย) ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างการทับศัพท์ในบทแปลไทย

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการแปลภาษาอโิโบเป็นภาษาไทย

ต้นฉบับ	บทแปล	ความหมายในภาษาอโิโบ
obi (23)	โอปี (27)	เรือนหลังใหญ่ของผู้นำครอบครัว
inyanga (32)	อินยังกา (40)	อวดตัว คุยโว
iyi-uwa (61)	อียิ อุวา (76)	ก้อนหินที่เชื่อมโยงกับโลกวิญญาณ

ต้นฉบับ	บทแปล	ความหมายในภาษาอียิปโต
uli (71)	อุลี (87)	สีเขียวตามตัวผู้หญิง
nno (144)	นโน (183)	ยีนดีด่อนรับ

ผลสัมฤทธิ์การแปลอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นด้วยวิธีนี้ คือการทำให้บทแปลอ่านยาก เนื่องจากมีรูปศัพท์แปลกใหม่ในหน้ากระดาษโดยไม่มีคำอธิบายประกอบ จึงอาจทำลายความลื่นไหลด้านวรรณศิลป์ และผู้อ่านในวัฒนธรรมปลายทางอาจต้องทำความเข้าใจคำนั้น ๆ จากบริบท หรือถึงขั้นสืบหาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่น ซึ่งตรงกับนัยสำคัญของวรรณกรรมประเภทนี้ ด้วยต้องการต่อต้านความมีอำนาจของภาษาตะวันตกเหนือภาษาท้องถิ่น (Tymoczko, 1999) ทั้งยังสะท้อนความหลากหลายให้ผู้อ่านได้รู้ว่ามีวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพียงแต่วัฒนธรรมตะวันตกที่ผู้อ่านอาศัยอยู่ โดยอาจต้องแลกมากับการขึ้นชนบทการแปลในวัฒนธรรมปลายทาง เพราะบางภาษานิยมให้บทแปลอ่านง่าย รื่นหู ดูเป็นธรรมชาติ² ทั้งนี้ นักแปลได้จัดทำอภิธานศัพท์ในตอนท้ายของหนังสือ เพื่อเสริมความเข้าใจผู้อ่านชาวไทยอีกทางหนึ่ง แม้ว่าจะมิได้ให้ความเข้าใจกับผู้อ่านทันทีในตัวบท

อย่างไรก็ดี การทับศัพท์บางคำให้ผลตรงกันข้ามกับความตั้งใจข้างต้น เพราะนักแปลแปลผิดความหมาย

ตัวอย่าง 4

On the following morning the entire neighbourhood wore a festive air because Okonkwo's friend, Obierika, was celebrating his daughter's **uri**. (Achebe 2001, 81)
 เข้าวันถัดมาทั่วทั้งหมู่บ้านอยู่ในบรรยากาศงานรื่นเริง เนื่องเพราะเพื่อนของโอกอนโกว - โอเบียริกาจัดเลี้ยงฉลองให้กับ**อุริ** ลูกสาวของเขา (Chinua 2002, 103)

คำว่า *uri* ในภาษาอียิปโต คือ การจ่ายค่าสินสอดให้ครอบครัวฝ่ายหญิงอันเป็นส่วนหนึ่งของพิธีหมั้นตามวัฒนธรรมอียิปโต แต่นักแปลไทยใช้รูปประโยคที่กำกวม โอเบียริกาจัดเลี้ยงฉลองให้กับ**อุริ** ลูกสาวของเขา เนื่องจากการใส่คำว่า *ลูกสาวของเขา* ต่อท้ายคำว่า *อุริ* อาจทำให้ผู้อ่านบทแปลเข้าใจผิดว่า *อุริ* คือชื่อของลูกสาวของโอเบียริกา กระนั้นก็ดี นักแปลได้จัดทำอภิธานศัพท์ไว้ตอนท้ายซึ่งอธิบายคำนี้ได้ถูกต้องตามบริบทว่า *uri* คือส่วนหนึ่งของพิธีหมั้น

นอกจากนั้น ในการผลิตซ้ำคำแบบคัดสรรของนวนิยายเรื่องนี้ นักแปลแปลแบบทับศัพท์ในบางจุด แต่กลับมิได้รวมความหมายในอภิธานศัพท์ท้ายเล่ม

ตัวอย่าง 5

He sang, in a terrifying voice, that **Ekwensu**, or Evil Spirit, had entered his eye.
 (Achebe 2001, 89)
 ร่าง ๆ นั้นร้องเพลงด้วยเสียงอันน่าสะพรึงกลัวของวิญญาณที่ชั่วร้ายหรือ**เอเควนสุ** (Chinua 2002, 114)

ตัวอย่าง 5 คือการทับศัพท์ *Ekwensu* ว่า *เอเควนสุ* แต่ไม่ปรากฏคำนี้ในอภิธานศัพท์ ทั้งนี้อาจเพราะบริบทในส่วนนี้ ได้ให้ความหมายของ *เอเควนสุ* ไว้แล้วว่า *วิญญาณที่ชั่วร้าย*

² ในประเด็น “ชนบทการแปล” (translation norms) โปรดดูเพิ่มเติมในงานของกิเดียน ทิวรี (Gidoen Toury) (Toury 1995/2012)

อย่างไรก็ดี ผลของการทับศัพท์ภาษาอโโบเป็นภาษาไทย อาจมองได้ 2 มิติ ในมิติแรก การทับศัพท์อาจตอกย้ำภาพจำความเป็นคนแอฟริกันที่ล้าหลังแบบเหมารวม (stereotyping) ในความรับรู้ของผู้อ่านชาวไทย โดยเฉพาะการใช้คำที่แปลกหูแปลกตา (exoticizing) ซึ่งคนไทยอาจมีภาพแทนในใจส่วนน้อยอยู่แล้ว คำดังกล่าวจึงเสี่ยงที่จะเป็นแค่ “เครื่องประดับ” (ornamental) เพื่อขับภาพจำของความเป็นอื่นในสายตาผู้อ่านอีววัฒนธรรมให้เด่นขึ้น (Klinger 2015, 150-151) ในมิติที่สอง การแปลทับศัพท์พร้อมให้อภิธานศัพท์อโโบไว้ท้ายเล่ม คือกลวิธีการแปลแบบลดแรงกระแทก (cushioning) หรือการให้คำอธิบายเพิ่มเติมจากนักเขียน เพื่อทำให้ผู้อ่านเข้าใจคำนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น การใส่คำในวงเล็บ (glossing) หรือการอธิบายความ (explanation) (Klinger 2015, 31) วิธีนี้ไม่ได้แสดงให้เห็นภาวะพันธุ์สมอย่างแท้จริง เพราะนักแปล “ช่วย” ผู้อ่านให้เข้าถึงความหมายได้เร็วเกินไป ซึ่งอาจขัดความตั้งใจในการต่อต้านความเป็นใหญ่ทางภาษาและอาจทำลายการอ่านอย่างลึนโหล ทว่าในบางจุด (พบเป็นส่วนใหญ่) ซึ่งนักแปลมิได้ให้คำอธิบายไว้ ก็อาจอนุมานได้ว่า เป็นการคงเจตนาของต้นฉบับในการโต้กลับภาษาไว้ได้ส่วนหนึ่ง

สำหรับต้นฉบับที่มีการลดแรงกระแทกตั้งแต่ต้น ซึ่งอาจถือเป็นการแสดง “ความตั้งใจ” ในการต่อต้านความเป็นใหญ่ทางภาษาแบบประนีประนอมดังที่กล่าวไว้ข้างต้น เมื่อนักแปลเลือกแปลแบบตรงตัว (ทับศัพท์และแปลคำอธิบาย) จึงถือได้ว่าเลือกปฏิบัติตามแนวทางประนีประนอมของนักเขียนไว้อย่างตรงไปตรงมา

นอกจากนั้น อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ซึ่งอาจเกิดจากความไม่ตั้งใจของนักแปล หรือเพราะลักษณะบางประการของภาษาไทยและอังกฤษที่ไม่ตรงกัน

ตัวอย่าง 6

All this anthill activity was going smoothly when a sudden interruption came. It was a cry in the distance: **oji odu aru ijiji-o-o!** (The one that uses its tail to drive flies away!). (Achebe 2001, 84)

ขณะที่กิจกรรมของจอมปลวกกำลังดำเนินไปอย่างราบรื่น ทันใดนั้นก็เกิดเรื่องเข้ามาแทรก เป็นเสียงร้องแต่ไกล โอจิ โอตุ อาซุ อิจิจิ-โอ-โอ! (เจ้าตัวที่ใช้หางมันไล่แมลงวัน) (Chinua 2002, 107)

หากมองโดยผิวเผิน อาจไม่สังเกตว่า ต้นฉบับและบทแปลนำเสนอภาวะพันธุ์สมทางภาษาในประโยค *oji odu aru ijiji-o-o!* (The one that uses its tail to drive flies away!) ต่างกัน เนื่องจากนักแปลอาศัยการทับศัพท์ภาษาอโโบและแปลภาษาอังกฤษในวงเล็บแบบตรงตัวว่า โอจิ โอตุ อาซุ อิจิจิ-โอ-โอ! (เจ้าตัวที่ใช้หางมันไล่แมลงวัน) แต่จุดที่อาจทำให้ข้อความนี้เกิดความสับสนแก่ผู้อ่านชาวไทย คือการหายไปของเครื่องหมายทวิภาค (:)

เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะการแปลตามขนบการเขียนวรรณกรรมไทยไม่นิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอนในบทบรรยาย ดังนั้นความตั้งใจของต้นฉบับในการใช้ทวิภาคแบ่งความคิดผู้อ่านในวัฒนธรรมต้นทางจึงหายไปจากบทแปล กล่าวคือเครื่องหมายทวิภาคหลังประโยค *a cry in the distance* (เสียงร้องแต่ไกล) เป็นการบอกว่า เสียงร้องนี้ เป็นเสียงของ *oji odu aru ijiji-o-o* ซึ่งภาษาอโโบหมายถึง ‘วัว’ หรือ เจ้าตัวที่ใช้หางมันไล่แมลงวัน ในทางกลับกัน เครื่องหมายทวิภาคไม่มีบทบาทที่คล้ายกันในแปลไทย และการหายไปของทวิภาค อาจทำให้คนอ่านเข้าใจผิดว่า เสียงร้องแต่ไกล นั้น คือเสียงร้องว่า โอจิ โอตุ อาซุ อิจิจิ-โอ-โอ

นอกจากนั้น คลิงเกอร์ (Klinger 2015, 155) ยังอธิบายอีกว่า การใช้คำศัพท์ที่ไ้กลั่นอายความเก่า (archaization) ในบทแปล จะเป็นกำแพงขวางความเข้าใจระหว่างตัวละครในต้นฉบับและผู้อ่านปลายทาง ถือเป็นการสร้างความเป็นอื่น (otherness) ซึ่งสะท้อนระยะห่างทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และในเชิงเวลา เพราะตัวละครในภาษาแปลใช้คำศัพท์เก่า จึงทำให้ดูห่างจากมุมมองของผู้อ่านภาษาแปลซึ่ง “ยืน” อยู่ ณ ปัจจุบัน ในกรณีของ *ก่อนรัตติกาลจะดับสูญ* พบการใช้คำที่ไ้กลั่นอายความเก่าอยู่ประปราย เช่น *สังคยาติ* (Chinua 2002, 103) เป็นคำแปลของ *kinsmen* (Achebe 2001, 81) หรือ *ข้าหลวงตำบล* เป็นคำแปลของ *the District commissioner* (Achebe 2001, 167) ในตัวอย่างหลัง คำว่า *ตำบล* เป็นการดึงเข้าวัฒนธรรมไทย ซึ่งอาจมีผลให้การแบ่งเขตการปกครองตามท้องเรื่องผิดเพี้ยนได้ด้วย

4.2 ลักษณะจิตใจตัวละครในบทแปลเรื่อง *บีเลฟด์*

เรื่อง *Beloved* สร้างฉากในชุมชนผู้ใช้ภาษาแบบ AAVE กลางวงล้อมของภาษาอังกฤษแบบมาตรฐานอเมริกัน เมื่อ ค.ศ. 1873 ในเมืองซินซินเนติ มลรัฐโอไฮโอ ตัวละครที่เป็นคนผิวดำทุกตัวจึงมีลักษณะพิเศษของการพูดไม่ตรงตามมาตรฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นระดับการศึกษาและสถานภาพทางสังคม ทั้งนี้ “ภาวะพันธสมเชิงรูปแทน” หรือการใช้ตัวภาษาเป็นวัตถุแทนลักษณะจิตใจของตัวละคร ตามกรอบแนวคิดของคลิงเกอร์ (Klinger 2015) พบได้ค่อนข้างชัดเจนในนวนิยายเรื่องดังกล่าว โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) การสร้างรูปคำและการใช้ไวยากรณ์ผิด และ (2) การใช้ปฏิเสธซ้อนและเครื่องหมายวรรคตอน

4.2.1 การสร้างรูปคำและการใช้ไวยากรณ์ผิด

จากการวิเคราะห์การแปลการสร้างรูปคำและการใช้ไวยากรณ์ผิด ซึ่งสามารถบอกบุคลิกและวิธีพูดของตัวละครได้นั้น นักแปลไม่อาจรักษาการเขียนดังกล่าวในต้นฉบับไว้ได้ทุกจุด ตัวอย่าง 7(ก) – (ข) แสดงการใช้ภาษาที่สะท้อนลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนผิวดำซึ่งผิดมาตรฐานภาษาอังกฤษแบบอเมริกันอย่างชัดเจน

ตัวอย่าง 7

(ก) The eyes had to tell what there was to tell: "Help me **this mornin; 's bad**"; "I'm **a make** it"; "New man"; "Steady now steady." (Morrison 2004, 127)

ดวงตาของพวกเขาบอกกล่าวสิ่งที่ต้องการบอกว่า “**เข้านี้ช่วยฉันด้วยนะ แยกแล้ว**” “ฉันกำลังพยายามอยู่” “คนใหม่” “นั่งไว้ นั่งไว้อ่อน” (Toni 2020, 172)

(ข) "She's too little for that, Stamp."

"Bowels be soup."

"**Sickify** her stomach." (Morrison 2004, 160)

“ยายหนูยังเล็กเกินไปนะ แสตมป์”

“เดี๋ยวท้องเสียกันพอดี”

“มันจะทำให้เด็ก**ปวดท้อง**นะ” (Toni 2020, 216)

ตัวอย่าง 7(ก) คือการสร้างรูปคำเพื่อแสดงการออกเสียงพยัญชนะท้าย ng ไม่ชัด โดยเป็นการกร่อนเสียง เหลือเพียง *this mornin'* บทแปลใช้คำว่า *เข้านี้* ซึ่งมีได้ถ่ายทอดการหายไปของเสียง ng ได้ตามต้นฉบับ จุดที่สองคือคำว่า *'s bad* ซึ่งสร้างคำจากรูปเต็มที่ว่า *it's bad* นักแปลแปลว่า *แย่แล้ว* จุดที่สามคือคำว่า *a make* แปลเพียง *กำลังพยายาม*

ส่วนตัวอย่าง 7(ข) คือการทำให้คำวิเศษณ์กลายเป็นคำกริยา ด้วยการเพิ่มปัจจัย -ify (*sickify*) เลียนแบบคำที่มีการสร้างหน่วยคำในลักษณะใกล้เคียง (เช่น *purify* หรือ *notify* เป็นต้น) คำในลักษณะนี้พบเช่นเดียวกันในวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม *The Moor's Last Sigh* ของซิลมัน รัชดี (Narongdej 2015) สำหรับการแปล นักแปลไม่อาจเก็บรักษาความผิดแปลกของการเขียนไว้ได้เช่นเคย โดยแปลเพียงว่า *ปวดท้อง*

ตัวอย่างถัดไป คือความตั้งใจในการใช้ไวยากรณ์ผิดในต้นฉบับเพื่อสะท้อนวิถีคิดและการศึกษาของตัวละครให้เหมือนจริง

ตัวอย่าง 8

(ก) "If **he don't** object to me I don't object to him." (Morrison 2004, 16)

“ถ้ามันไม่รังเกียจผม ผมก็ไม่รังเกียจมันเหมือนกัน” (Toni 2020, 40)

(ข) Beloved, **she my daughter. She mine.** See. **She come** back to me of her own free will and I don't have to explain a thing. (Morrison 2004, 236)

บีเลฟด์ เธอลูกสาวฉัน เธอของฉัน ดูสิ เธอกลับมาหาฉันด้วยเจตจำนงเสรีของเธอเองและฉันไม่ต้องอธิบายสักนิด (Toni 2020, 305)

ตัวอย่าง 8(ก) แสดงการใช้กริยาช่วย do ซึ่งไม่ได้ผันรูปเอกพจน์ตามประธานที่เป็นคำสรรพนามเอกพจน์บุรุษที่สาม (*he don't*) บทแปลไม่อาจสะท้อนปัญหาในจุดนี้ (*มันไม่*) การแปลให้ถูกความหมายจึงไม่อาจแสดงความ “แปลกแยก” ของลักษณะจิตใต้สำนึกได้ ส่วนตัวอย่าง 8(ข) คือการหายไปของกริยา (*to be*) เพื่อเชื่อมกรรมของประโยคและบอกความสัมพันธ์เชิงความเป็นเจ้าของ (*she my daughter* และ *she mine*) บทแปลไทยพยายามเลียนแบบการหายไปของคำกริยา (*เธอลูกสาวฉัน เธอของฉัน*) กระนั้นก็ดี ผู้อ่านชาวไทยอาจไม่ได้รับผลสัมฤทธิ์ทางการแปลได้เท่าต้นฉบับ เนื่องจากภาษาไทยโดยเฉพาะภาษาพูด อนุญาตให้เกิดการละคำได้ในบางจุด ซึ่งต่างจากภาษาอังกฤษที่ต้องมีคำกริยาในทุกประโยค

การสร้างรูปคำนี้มีส่วนคล้ายคลึงแนวคิดเรื่องการแปรภาษาที่สุปรียาและพนิดา (Supriya and Phanida 2015) ได้ศึกษาในนวนิยายแปล โดยเฉพาะตัวอย่าง 7(ก) ตรงกับการจัดประเภทของการแปรแบบ *eye dialect* หรือการแปรภาษาที่ผู้อ่านมองเห็นได้ และ 7(ข) ตรงกับ *phonetic respelling* หรือการสะกดเสียงตามการแปรของเสียงที่เปล่งออกมา โดยทั้งคู่เป็นการแปรระดับคำ ส่วนการใช้ไวยากรณ์ผิดในตัวอย่าง 8 อาจเทียบได้กับการแปรของภาษาระดับประโยค หรือการใช้ภาษาที่ผิดไปจากบริบทภาษามาตรฐานที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ

4.2.2 การใช้ปฏิเสธซ้อนและเครื่องหมายวรรคตอน

การแปลประโยคปฏิเสธที่สื่อการใช้ภาษาของคนผิวดำนั้น นักแปลไม่สามารถรักษาลักษณะพิเศษนี้ไว้ได้ แต่เลือกแปลให้ตัวละครใช้ไวยากรณ์และสะกดคำถูกต้องตามหลักภาษาไทย

ตัวอย่าง 9

(ก) Is something growing on your back? I **don't see nothing** growing on your back.

(Morrison 2004, 18)

มีอะไรขึ้นบนหลังของคุณเธอ ผม**ไม่เห็นว่าจะมีอะไร**ขึ้นบนหลังคุณเลย (Toni 2020, 42)

(ข) "What you want in there?" asked Ella. "**Somebody invite** you in?"

"That's Baby's kin. I **don't need no invite** to look after her people."

(Morrison 2004, 218)

“แล้วไปที่นี่ทำไม” เอลลาถาม “**เขาเชิญเข้าไปรีง**”

“นั่นญาติของเบ็นนี่ **ผมไม่ต้องการคำเชิญ**เพื่อเข้าไปดูแลญาติของเธอหรอก”

(Toni 2020, 283)

ในทุกจุดที่ปรากฏรูปประโยคแบบปฏิเสธซ้อน นักแปลปรับบทแปลให้เป็นเพียงประโยคปฏิเสธชั้นเดียว ตัวอย่าง 9(ก) ปรากฏประโยคปฏิเสธซ้อน *I don't see nothing growing on your back* บทแปลถูกปรับให้เหลือเพียง *ผมไม่เห็นว่าจะมีอะไรขึ้นบนหลังคุณเลย* ส่วนตัวอย่าง 9(ข) คือการผสมระหว่างการใช้ไวยากรณ์ผิดและประโยคปฏิเสธซ้อน *Somebody invite you in?* และ *I don't need no invite* ในบทแปล ตัวละครดูราวกับพูดได้คล่องแคล่วตามโครงสร้างภาษาไทยที่ถูกต้อง *เขาเชิญเข้าไปรีง* และ *ผมไม่ต้องการคำเชิญ* ตามลำดับ

นอกจากนั้น เครื่องหมายวรรคตอนซึ่งเป็นขนบการเขียนในต้นฉบับ ก็ถือเป็นรูปแบบลักษณะจิตใจตัวละครในการเล่าเรื่องได้ เช่น การใช้เครื่องหมายมหัพภาค (.) อาจเป็นการนำเสนอความคิดที่ไม่ปะติดปะต่อในการเล่าเรื่องของตัวละคร ในเรื่อง *Beloved* นักเขียนพยายามเขียนให้เนื้อเรื่องเชื่อมโยงอดีตและปัจจุบัน โดยมักใช้คำว่า “rememory” ในเชิงสัญลักษณ์อยู่บ่อยครั้ง เพื่อบ่งชี้ความทรงจำอันทุกขระทมของตัวละคร ยกตัวอย่างช่วงท้ายเรื่อง ตัวละครที่ชื่อ Beloved เล่าเรื่องในลักษณะสั่นไหวทางความคิด นักเขียนไม่ใช้เครื่องหมายมหัพภาคปิดประโยค เพราะต้องการสะท้อนสภาพจิตใจของตัวละคร (Morrison 2004, 248-252) ในบทแปล นักแปลเห็นปัญหาและแปลโดยการเว้นวรรคค่อนข้างกว้างกว่าการเว้นวรรคปกติตามวิธีการเขียนภาษาไทย

ใบไม้ไม่ได้มีไว้สำหรับเธอ เธอใส่ตะกร้าจนเต็ม เธอเปิดหญ้า ฉันจะช่วยเธอแต่เมฆมา

ขวางทางอยู่ ฉันจะบอกเรื่องราวที่เป็นภาพต่าง ๆ นั้นได้อย่างไร (Toni 2020, 321)

อย่างไรก็ดี เมื่อตั้งคำถามต่อไปว่า นักแปลมีความตั้งใจอย่างไร จึงเลือกแปลตามกลวิธีต่าง ๆ ข้างต้น โดยอาจหาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก (1) การสัมภาษณ์ และ (2) การวิเคราะห์ตัวบทแวดล้อม (paratext) เช่น บทนำ คำตาม หรือเชิงอรรถ เป็นต้น แหล่งข้อมูลชุดแรกอยู่นอกเหนือขอบเขตการวิจัยชิ้นนี้ สำหรับแหล่งข้อมูลชุดที่สอง พบว่าสำนักพิมพ์ได้เพิ่มบทวิเคราะห์นวนิยายท้ายเล่มไว้ถึงสองบท โดยธาริตา อินทนาม (Toni 2020, 419-430) และอุทิศ เหมะมูล (Toni 2020, 433-446) แต่ในบทวิเคราะห์ทั้งสอง มิได้อธิบายว่าเหตุใดนักแปลจึงเลือกแปลในลักษณะที่ถูกต้องตามภาษาไทย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า นักแปลหรือผู้กระทำการแปลอื่น ๆ (translation agents) เช่น บรรณาธิการหรือสำนักพิมพ์ อาจมิได้มองว่า การใช้ภาษาผิดแบบแผนของต้นฉบับมีความสำคัญ จนกระทั่งต้องหาวิธีการ “ปิด” ภาษาไทย

เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์การแปลในระดับเดียวกับต้นฉบับ แต่กลับมุ่งความสำคัญไปยังการถ่ายทอดเนื้อหาและเหตุการณ์ตามท้องเรื่องเป็นสำคัญ

4.3 ความต่างในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย

ข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการแปลต้นฉบับทั้งสองเรื่องคือบทสนทนา ภาษาพูดของภาษาไทยมีลักษณะต่างจากภาษาอังกฤษอยู่หลายประการ นักแปลอาจต้องเลือกแปลตามขนบการเขียนแบบไทย เพื่อเสนอเนื้อหาและใจความสำคัญของนวนิยาย ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทสนทนาที่พบในบทแปลมี 2 ประเด็น คือ การเลือกใช้คำสรรพนาม และการใช้ประโยคที่ซับซ้อน

ประเด็นแรก ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีวงคำสรรพนามให้เลือกใช้มากกว่าภาษาอังกฤษ การเลือกใช้คำสรรพนามสามารถสะท้อนตัวผู้พูดได้หลายมิติ (ความคิด สถานะทางสังคม วัย ฯลฯ) ในเรื่อง *ก่อนรัตติกาลจะดับสูญ* คำสรรพนามที่นักแปลเลือกใช้ค่อนข้างสื่อความเก่าทางภาษา (archaism) ยกตัวอย่าง ตัวละครชาวฮิโอบีในภาษาไทยพูดว่า *ซูเห็นมั๊ย ข้าเป็นหนี้ย้าย นันอยู่หนึ่งพันเบ๊ย* (Chinua 2002, 7) ตัวเลือกทั้ง *ซู ข้า และ อ้าย* สะท้อนภาพความเก่าทางภาษาไทย (รวมถึงคำว่า *เบ๊ย* ซึ่งมิใช่คำสรรพนาม) กระนั้นก็ดี ตัวเลือกเหล่านี้อาจเป็นสภาพบังคับที่ทำให้นักแปลต้องเลือก เพื่อเทียบเคียงกับความเก่าตามท้องเรื่อง (ราวปลายศตวรรษที่ 19 - ต้นศตวรรษที่ 20) มากกว่าจะใช้คำสรรพนามที่แสดงความเป็นกลาง (*แก ฉัน มัน* เป็นต้น) อย่างไรก็ตาม นัยแห่งความเท่าเทียมในเชิงเวลาอาจไม่เกิดขึ้น เนื่องจากคำว่า *ซู ข้า และ อ้าย* ในภาษาไทยผูกติดอยู่กับวัฒนธรรมไทยมากกว่าแอฟริกัน³ ภาพแทนชาวฮิโอบีในภาษาไทยจึงเสมือนมีความโบราณของวัฒนธรรมไทยซ้อนทับอยู่อย่างเลี่ยงมิได้

ประเด็นที่สอง ในเรื่อง *Beloved* นักเขียนตั้งใจสร้างตัวละครผิวดำที่ไร้การศึกษา แต่ตัวละครในเรื่อง *บีเลฟด์* กลับใช้ภาษาที่แสดงความซับซ้อนทางความคิด ยกตัวอย่าง Sethe เป็นตัวละครที่พูดด้วยประโยคเรียบง่าย สะท้อนลักษณะจิตใจและการศึกษา

That lady I worked for in Kentucky gave them to me when I got married.
What they called married back there and back then. I guess she saw how bad I
felt when I found out there wasn't going to be no ceremony [...] something to
say it was right and true. (Morrison 2004, 70)

ทว่าในบทแปล ตัวละครกลับเรียบเรียงประโยคที่แสดงความซับซ้อนทางความคิดมากกว่าต้นฉบับ

คุณผู้หญิงที่ฉันทำงานให้ที่เคนทักกีมอบให้ฉันตอนฉันแต่งงาน *สิ่งที่ที่นั่นและสมัยนั้นเรียกว่า
การแต่งงาน ฉันเดาว่าเธอคงสังเกตเห็นว่าฉันรู้สึกแย่แค่ไหนที่ไม่มีงานเลี้ยงฉลองแต่งงาน [...]
บางสิ่งบางอย่างที่บอกว่าการแต่งงานครั้งนี้ถูกต้องและเป็นจริง* (Toni 2020, 105)

³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับออนไลน์ ให้ความหมายคำว่า *ซู* ไว้ว่า “(โบ) ส. ท่าน, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2”, คำว่า *ข้า* “ส. คำใช้แทนตัวผู้พูด พูดกับผู้ที่เสมอกันอย่างเป็นกันเองหรือผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อย, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1” และคำว่า *อ้าย* “น. คำประกอบคำอื่นบอกให้รู้ว่าเป็นเพศชายหรือสัตว์ตัวผู้ [...] (โบ) คำนำหน้าชื่อผู้ชาย มักใช้ในทางไม่ดี”

คำอธิบายที่เป็นไปได้อย่างหนึ่งคือ นักแปลพยายามแปลให้ตรงตามโครงสร้างภาษาอังกฤษมากที่สุด บทแปลภาษาไทยจึงดูราวกับเป็นภาษาเขียนมากกว่าภาษาพูด ทั้ง ๆ ที่ตัวละครได้รับการศึกษาและกำลังเล่าอดีตให้คู่สนทนาฟัง

อย่างไรก็ดี ข้อจำกัดอันเกิดจากโครงสร้างทางภาษาใน มันเดย์ (Munday 2012, 44, 74) มองว่า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการแปลแบบบังคับ (obligatory shift) ซึ่งต่างจากการเปลี่ยนแปลงจากการแปลแบบทางเลือก (optional shift) แบบหลังนี้เกิดจาก “การเลือก” ของนักแปล และ “ตัวเลือก” ของนักแปลย่อมสะท้อนวิธีคิดของตัวนักแปลเอง ในแง่นี้หากนักแปลต้องการคงเจตนารมณ์ของต้นฉบับไว้ อาจเลือกแปลด้วยประโยคสั้น เว้นอาการนาม หรือละคำบางคำได้

โดยสรุป จากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างทั้งหมด อาจตีความการแปลภาวะพันธุมเชิงสมทางภาษาของนวนิยายทั้งสองเรื่องได้ 3 ประเด็น ดังนี้

(1) การแปลทับศัพท์โดยไม่มีคำอธิบายในบางจุดและแปลคำสุภาษิตในวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบตรงตัว สามารถสะท้อนมุมมองสื่อความคิดของชุมชนชาวอียิปต์ ซึ่งซ่อนอยู่ในโลกนวนิยายที่เขียนด้วยภาษาอังกฤษได้ ดังตัวอย่าง 1 – 5

อย่างไรก็ดี อาจมองได้ว่า การทำเชิงอรรถและการให้อธิษฐานศัพท์ท้ายเรื่อง ถือเป็นการลดแรงกระแทก (cushioning) ตั้งแต่ต้นฉบับแล้ว ต้นฉบับที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาคือ ฉบับที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เพนกวิน (Penguin) ปกอ่อน เป็นการพิมพ์ซ้ำฉบับที่ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 2001 ไม่มีอธิษฐานศัพท์ท้ายเรื่อง (รวมถึงฉบับที่พิมพ์โดยสำนักพิมพ์นอร์ตัน (Norton)) แต่ฉบับอื่น ๆ ของสำนักพิมพ์เพนกวิน รวมถึงฉบับที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แองเคอร์ (Anchor) และเอเวอร์แมนส์ ไบรารี (Everyman's library) กลับใส่อธิษฐานศัพท์ตอนท้ายไว้ ฉะนั้นแล้ว ผู้วิจัยมองว่า การให้อธิษฐานศัพท์ (รวมถึงการใช้เชิงอรรถอธิบายความ) และการแทรกคำท้องถิ่นพร้อมอธิบายความหมายทันทีเช่นนี้ เป็นการได้กลับภาษาเจ้าอาณานิคมแบบประนีประนอม กล่าวคือยังต้องการให้ผู้อ่านต้นฉบับภาษาอังกฤษได้ค่อย ๆ เห็นภาพความเป็นท้องถิ่นและทำความเข้าใจภาพเหล่านั้นผ่านอธิษฐานศัพท์หรือเชิงอรรถ การแปลเป็นภาษาไทยที่เลือกแปลตรงตามต้นฉบับที่ลดแรงกระแทกอยู่แล้ว จึงอาจถือเป็นการส่งต่อการประนีประนอมดังกล่าวในบทแปลไทยได้เช่นกัน

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า อธิษฐานศัพท์ของต้นฉบับมีจำนวนคำศัพท์ 36 คำ เหมือนกันทุกสำนักพิมพ์ แต่สำนวนแปลไทยมีถึง 39 คำ โดยเพิ่มคำว่า *อามาติโอร่า* (เทพแห่งท้องฟ้า) *อิเฟจิโอกู* (เทพแห่งยม) และ *ไบไซแซล* (ไบป่านศรนารายณ์) จึงอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า นักแปลพยายามเพิ่ม “ฉนวน” เพื่อลดแรงปะทะจากคำที่ไม่คุ้นตาได้มากกว่าต้นฉบับ โดยเฉพาะคำที่มีใช้ภาษาอียิปต์โดยตรงด้วย

(2) การแปลแบบอิงขนบการเขียนภาษาไทย อาจทำให้การสะท้อนลักษณะจิตใจตัวละครไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าต้นฉบับ เนื่องจากบทแปลอ่านได้รื่นหู ดูเป็นธรรมชาติ ร้อยเรียงความคิดตัวละครราวกับมิได้มีลักษณะจิตใจแบบคนชายขอบที่ไร้การศึกษา ดังตัวอย่าง 7 – 9

(3) อีกหนึ่งอุปสรรคที่ขัดขวางการสะท้อนมุมมองสื่อความคิดและลักษณะจิตใจตัวละคร คือการแปลแบบดึงเข้าหาวัฒนธรรมปลายทาง ไม่ว่าจะเป็นคำสรรพนาม หรือคำที่หักกลืนอายุความเก่า ซึ่งทำให้มิติทางความคิดของตัวละครถูกวัฒนธรรมไทยกลืน และผลักให้ตัวละครดูห่างไกลออกไปจากปัจจุบันอันเป็นเวลาที่ผู้อ่านชาวไทยกำลังอ่านอยู่ ความทุกข์ที่ตัวละครได้ประสบก็อาจพลอยส่งไปไม่ถึงผู้อ่านชาวไทยในเวลาปัจจุบันด้วย

สำหรับการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เป็นการสร้างผลสัมฤทธิ์การแปลแบบไม่สมมาตร กล่าวคือ บางกรณีที่นักแปลมองเห็นปัญหา ก็จะพยายามคงความคิดของตัวละครในบทแปล เช่น การเว้นวรรคในเรื่อง *Beloved* แต่ในบางกรณี นักแปลไม่อาจแก้ไขปัญหาได้ เช่น เครื่องหมายทวิภาคใน *Things Fall Apart* บทแปลในจุดนี้จึงไม่อาจเสนอภาพที่แท้จริงตามการมองโลกของตัวละครได้เท่าที่ควร

5. สรุป

งานวิจัยชิ้นนี้ได้นำเสนอกรอบแนวความคิดใหม่ในการวิเคราะห์ภาวะพันธุ์ผสมทางภาษา (linguistic hybridity) เชื่อมโยงกับการแปลศึกษา โดยอิงกรอบการวิเคราะห์ภาวะพันธุ์ผสมเชิงรูปแทน (iconic hybridity) และเชิงสัญลักษณ์ (symbolic hybridity) ซึ่งพบในวรรณกรรมแอฟริกัน-อเมริกันและวรรณกรรมยุคหลังอาณานิคม ผู้วิจัยเน้นเฉพาะวรรณกรรมที่เขียนโดยนักเขียนผิวดำเชื้อสายแอฟริกัน ผลการวิจัยพบว่า นักแปลไทยไม่อาจรักษาภาวะพันธุ์ผสมทางภาษาในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องได้อย่างชัดเจน เนื่องจากบทแปลปรากฏกลวิธีการแปลแบบเพิ่มการลดแรงกระแทก และไม่สามารถรักษาการใช้ภาษาแบบผิดไวยากรณ์ได้ ฉะนั้นความตั้งใจของต้นฉบับในการขึ้นช่นการใช้ภาษาอังกฤษแบบมาตรฐาน ทั้งแบบโจ่งแจ้ง (*Beloved*) และแบบประนีประนอม (*Things Fall Apart*) เพื่อสะท้อนความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมในต้นฉบับ จึงหายไปจากบทแปลโดยปริยาย แม้ในบางจุดนักแปลจะเล็งเห็นความตั้งใจนี้ (เช่น การคงประโยคที่สะท้อนวิถีคิดของคนพื้นเมือง หรือการใช้เครื่องหมายวรรค) และพยายามถ่ายทอดแล้วก็ตาม ทั้งนี้ อาจเป็นได้ว่า นักแปลและผู้กระทำการแปลอื่น ๆ ไม่ได้มองว่าภาวะพันธุ์ผสมทางภาษาที่พบในต้นฉบับเป็นปัญหาหลักในการแปล จนต้องหาทาง “ปิด” ภาษาไทยเพื่อสื่อเจตนาของต้นฉบับ เพราะการแปลแบบ “ปิด” ภาษานั้น อาจต้องแลกด้วยบทแปลที่เข้าถึงยาก และลดทอนสาระสำคัญของต้นฉบับลง

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต อาจมีการวิจัยในการเสนอแนวทางการแปลเพื่อสะท้อนสภาวะพันธุ์ผสมแบบต่าง ๆ เป็นภาษาไทยมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงชนบทการเขียนภาษาไทย และเน้นทำให้ผู้อ่านสงสัย จนต้องการสืบหาความหมายที่แท้จริงของภาษาที่ผสมผสานในบทแปล อีกแนวทางการวิจัย คือการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยใช้คลังข้อมูลแบบคู่ขนาน (parallel corpus) ในการเทียบเคียงบทแปลกับต้นฉบับในทุกจุด เพื่อหาความเหมือนและต่างในการนำเสนอภาวะพันธุ์ผสม ก็จะเป็นการทำให้งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- Chinua Achebe ชินัว อาเชเบ. 2002. *Khon rattikan cha dabsun* ก่อนรัตติกาลจะดับสูญ [Things Fall Apart] (Lamnam, Trans.). Bangkok: Kobfai publishing.
- Janjarat Hatsabamroe จันทรจรัส หัตถ์บำเรอ. 2006. “Kanplae nawaniyai rueng The God of Small Things khong Arundhati Roy” การแปลนวนิยายเรื่อง The God of Small Things ของ Arundhati Roy [A Translation of The God of Small Things by Arundhati Roy]. Master thesis, Chulalongkorn University
- Narongdej Phanthaphoommee ณรงค์เดช พันธะพุ่มมี. 2015. “Kanplae phawaphanphasom nai nawaniyai rueng The Moor’s Last Sigh khong Salman Rushdie” การแปลภาวะพันธุ์ผสมในนวนิยายเรื่อง The Moor’s Last Sigh ของ Salman Rushdie [A Translation of Hybridity in The Moor’s Last Sigh by Sulman Rushdie]. Master thesis, Chulalongkorn University.
- Ronakarn Suthiprarop รณกานต์ สุทธิประารณ. 2016. “Botplae rueng ‘Americanah’ khong Chimamanda Ngozi Adicie phrom botwikhroe” บทแปลเรื่อง “อเมริกันา” ของ ชีมาแมนดา โกซี อะดิชี พร้อมบทวิเคราะห์ [A Translation of Chimamanda Ngozi Adichie’s “Americanaha” with an Analysis]. Master thesis, Thammasat University.
- Satima Rotjanawongchai สติมา โรจนวงศ์ชัย. 2010. “Naewthang kanplae nawaniyai rueng Tar Baby khong Toni Morrison” แนวทางการแปลนวนิยายเรื่อง Tar Baby ของโทนี มอร์ริสัน [A Translation of Tar Baby by Toni Morrison]. Master thesis, Chulalongkorn University.
- Sirikanya Wasutit สิริกัญญา วาสุติตย์. 2003. “Kanplae nawaniyai rueng The Bluest Eyes: Panha lae naewthang kae panha” การแปลนวนิยายเรื่อง The Bluest Eyes: ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา [A Translation of The Bluest Eyes: Problems and Solutions]. Master thesis, Chulalongkorn University.
- Supriya Wilawan Thanaphum, & Phanida Simaporn สุปรียา วิลาวรรณ ธนะภูมิ และพนิดา ชีมาภรณ์. 2015. Kanprae khong phasa nai nawaniyai lae kanplae: Koranisueksa Forrest Gump khong Winston Groom การแปรของภาษาในนวนิยายและการแปล: กรณีศึกษา Forrest Gump ของ Winston Groom [The Use of Linguistic Varieties and Translation: The Case of Forrest Gump by Winston Groom] *Warasan Silapasat* วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ [Journal of Liberal Arts, Thammasat University] 15(1): 45-73. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalarts/article/view/41176/34049>
- Toni Morrison โทนี มอร์ริสัน. 2020. *Biloeb* ปีเลิฟด์ [Beloved] (Rangsim Tansakul, Trans.). Bangkok: Library House.
- Warangkana Sae-jeng วรางคณา แซ่เจ็ง. 2004. “Kansueksa laksana phasa Angkrit baeb mai mattrathan khong khon phiwsi nai rueng The Color Purpole lae konwithikanplae pen phasa Thai” การศึกษาลักษณะภาษาอังกฤษแบบไม่มาตรฐานของคนผิวดำในเรื่อง The Color Purple และกลวิธีการแปลเป็นภาษาไทย [A Study of Black English in The Color Purple and Translation Strategies in Its Translated Version]. Master thesis, Mahidol University.

ภาษาอังกฤษ

- Achebe, Chinua. 2001. *Things Fall Apart*. London: Penguin Books. (Original work published 1958)
- Ashcroft, B., Griffiths, G., & Tiffin, H. (Eds.). 2006. *The Post-Colonial Studies Reader* (2nd ed.). London: Routledge.
- Ashcroft, B., Griffiths, G., & Tiffin, H. 2003. *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literature* (2nd ed.). London: Routledge.
- Baker, Mona. 2004. The Treatment of Variation in Corpus-Based Translation Studies. *Language Matters* 35(1): 28-38. <https://doi.org/10.1080/10228190408566202>
- Bhabha, Homi. 2004. *The Location of Culture* (2nd ed.). London: Routledge. (Original work published 1994)
- Dickson-Carr, Darryl. 2005. *The Columbia Guide to Contemporary African American Fiction*. New York: Columbia University Press.
- DuCille, Ann. 1996. *Skin Trade*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Fanon, Frantz. 2020. *Black Skin, White Masks* (R. Philcox, Trans.). London: Penguin. (Original work published 1952)
- Fludernik, Monika. 2009. *An Introduction to Narratology* (P. Häusler-Greenfield & M. Fludernik, Trans.). London: Routledge. (Original work published 2006)
- Fowler, Roger. 1989. *Linguistics and the Novel*. London: Routledge. (Original work published 1977)
- Gates, H. L., Jr. 2014. *The Signifying Monkey: A Theory of African American Literary Criticism* (25th Anniversary ed.). Oxford: Oxford University Press. (Original work published 1988)
- Inghilleri, Moira. 2017. *Translation and Migration*. London: Routledge.
- Jakobson, Roman. 2004. On Linguistic Aspects of Translation. In *The Translation Studies Reader* (2nd ed.), Lawrence Venuti, ed., 138–143. London: Routledge. (Original work published 1959)
- Klinger, Susanne. 2015. *Translation and Linguistic Hybridity: Constructing Worldview*. London: Routledge.
- Määttä, Simo K. 2004. Dialect and Point of View: The Ideology of Translation in *The Sound and the Fury* in French. *Target* 16(2): 319-339. <https://doi.org/10.1075/target.16.2.06maa>
- Morrison, Toni. 1993. *Playing in the Dark: Whiteness and the Literary Imagination*. London: Vintage.
- Morrison, Toni. 2004. *Beloved*. London: Vintage. (Original work published 1987)
- Morrison, Toni. 2020. *The Source of Self-Regard: Selected Essays, Speeches, and Meditations*. London: Vintage.
- Munday, Jeremy. 2012. *Evaluation in Translation: Critical Points of Translator Decision-Making*. London: Routledge.
- Pinto, Sara R. 2009. How Important is the Way You Say It?: A Discussion on the Translation of Linguistic Varieties. *Target* 21(2): 289-307. <https://doi.org/10.1075/target.21.2.04pin>
- Polezzi, Loredana. 2012. Translation and Migration. *Translation Studies* 5(3): 345-356. <https://doi.org/10.1080/14781700.2012.701943>

- Rosa, Alexandra A. 2012. Translating Place: Linguistic Variation in Translation. *Word and Text* 2(2): 75-97.
- Rushdie, Salman. 1992. *Imaginary Homelands: Essays and Criticism 1981-1991*. London: Penguin Books.
- Said, Edward. 1979. *Orientalism*. London: Vintage.
- Sánchez, María T. 1999. Translation as a(n) (Im)possible task: Dialect in Literature. *Babel* 45(4): 301-310.
<https://doi.org/10.1075/babel.45.4.03san>
- Semino, Elena. 2002. A Cognitive Stylistic Approach to Mind Style in Narrative Fiction. In *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis*, Elena Semino and Jonathan Culpeper, eds., 95-122. Amsterdam: John Benjamins.
- Sidnell, Jack. (n.d.). African American Vernacular English (Ebonics).
<https://www.hawaii.edu/satocenter/langnet/definitions/aave.html>, accessed November 10, 2021.
- Szymańska, Izabela. 2017. The Treatment of Geographical Dialect in Literary Translation from the Perspective of Relevance Theory. *Research in Language* 15(1): 61-77. <https://doi.org/10.1515/rela-2017-0004>
- Toury, Gideon. 2012. The Nature and Role of Norms in Translation. In *The Translation Studies Readers* (3rd ed.), Lawrence Venuti, ed., 168-182. London: Routledge. (Original work published 1995)
- Tymoczko, Maria. 1999. Post-Colonial Writing and Literary Translation. In *Post-Colonial Translation: Theory and Practice*, Susan Bassnett and Harish Trivedi, eds., 19-40. London: Routledge.
- wa Thiong'o, Ngũgĩ. 1992. *Decolonising the Mind: The Politics of Language in African Literature*. Nairobi: East African Educational Publishers.